

12. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие / Г. К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

13. Якиманская И. С. Развивающее обучение / И. С. Якиманская. – М.: Педагогика, 1979. – 144 с. – (Воспитание и обучение. Б-ка учителя).

Тугай В.М.

аспірантка

кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої освіти,

Науковий керівник: Іонова О.М.

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

СУТНІСТЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Провідним завданням сучасної школи є формування гармонійної, духовно багаті та національно свідомі особистості. Тому одним із актуальних напрямів виховного процесу сучасної школи є моральне виховання особистості.

Особливе значення для морального виховання має початкова школа. Це зумовлено специфічністю молодшого шкільного віку, оскільки він сприятливий до засвоєння моральних цінностей і знань, та формування духовно-орієнтованої поведінки, її мотивів.

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що проблема морального виховання досліджувалась упродовж історичного шляху розвитку людства і продовжує розроблятися представниками різних наук.

До різних аспектів цієї проблеми зверталися античні мислителі (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит), корифеї філософської (М. Бердяєв, В. Гегель, А. Гельвецій, І. Кант та інш.) та історико – педагогічної думки (І. Герbart, Б. Грінченко, О. Духнович, Д. Дьюї, Я. Каменський, Д. Локк, А. Луначарський, А. Макаренко, М. Новіков, І. Огієнко, М. Пирогов, А. Радищев, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інш.).

Психологічний аспект морального виховання досліджували І. Бех, Л. Виготський, О. Запорожець, Г. Костюк, О. Леонтєв, М. Скрипченко, С. Рубінштейн, Д. Ельконін та ін. Моральному вихованню молодших школярів присвячено праці О. Богданової, Л. Божович, В. Кузя, В. Петрової, Л. Пивовар та інш.

Проблема морального виховання особистості розглядається сучасними вченими різнопланово, зокрема, як: структура моральної свідомості (В. Зибковець, І. Мар'єнко та інш.), виховання моральної культури

особистості (Т. Гуменникова, В. Бачінін), формування моральної активності дітей (І. Зайцева, Л. Крайнова), характеристика емоцій і почуттів та їх класифікація (Є. Богданов, Б. Додонов, А. Запорожець, К. Платонов, К. Ушицький, О. Чебикін та ін.), роль почуттів в процесі морального виховання дітей (В. Блюмкін, Г. Гумницький, І. Сवादковський, М. Стельманович, В. Сухомлинський та інш.) .

Мета дослідження. Розкрити специфіку морального виховання молодших школярів.

Учені в галузі педагогіки виявили, що в різні вікові періоди існують неоднакові можливості для морального виховання. Знання, здобуті людиною в певний період життя, допомагають проектувати у вихованні її подальше зростання.

Особливу увагу необхідно приділяти моральному вихованню молодшого школяра, оскільки в цьому віці дитина найбільш сприятлива до засвоєння моральних знань. Молодший шкільний вік – етап розвитку дитини, який відповідає періоду навчання в початковій школі (від 6 до 10 років), коли дитина проходить великий шлях у своєму індивідуальному розвитку [4, с. 311].

Від того, як буде вихований молодший школяр у моральному відношенні, залежить не тільки його подальше успішне навчання у школі, а й формування життєвої позиції.

Забезпечення успішності морального виховання молодших школярів, вимагає урахування їх вікових та психологічних особливостей, а саме:

- потреба дитини в ігровій діяльності. Гра має велике значення для розвитку дітей: “ Яка дитина у грі, така багато в чому вона буде в роботі, коли виросте”- (говорив А. Макаренко);

- неможливість довго займатися монотонною діяльністю. Як стверджують психологи, діти 6-7-річного віку не можуть утримувати свою увагу на одному якому-небудь предметі більше ніж 7-10 хвилин. Далі діти починають відволікатися, переключати свою увагу на інші предмети, тому необхідна часта зміна видів діяльності під час занять.

До того ж дітям притаманна:

- недостатня чіткість моральних уявлень у зв'язку з невеликим досвідом;

- існування суперечності між знанням, як треба, і практичним застосуванням. Не завжди знання моральних норм і правил відповідає реальним діям дитини. Особливо часто це трапляється в ситуаціях, де відбувається розбіжність між етичними нормами і особистими бажаннями дитини;

- нерівномірність застосування ввічливого спілкування з дорослими і однолітками (у побуті та вдома, у школі і на вулиці).

У цьому віці дитина не тільки пізнає сутність моральних категорій, але й вчиться оцінювати їх знання у вчинках і діях навколишніх, власних вчинках.

Знання моральних норм є передумова моральної поведінки, але одних знань не достатньо. Критерієм морального виховання можуть бути тільки реальні вчинки дітей, їх спонукальні мотиви. Бажання, готовність і здатність свідомо дотримуватися норми моралі можуть бути виховане тільки в процесі тривалої практики самої дитини, тільки вправляючись у моральних вчинках.

Отже, специфіка морального виховання молодших школярів полягає в тому, що:

- для дитини існує потреба в ігровій діяльності, яка має велике значення для розвитку;
- неможливість дитини займатися монотонною діяльністю;
- присутня недостатня чіткість моральних уявлень у зв'язку з невеликим досвідом;
- наявність суперечності між знанням як треба і практичним застосуванням;
- нерівномірність застосування ввічливого спілкування з дорослими і однолітками.

Перспективним напрямком роботи є вивчення основ ефективного морального виховання у молодших школярів як психолого-педагогічної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Божович Л.І. Особистість і її формування в дитячому віці. – М.:Просвітництво, 1968. – 254 с.
2. Болдирев Н.І. Моральне виховання школярів / Н.І. Болдирев. – М.:Просвещение, 1979. – 289 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2001. – 576 с.
4. Виготський Л.С. Педагогічна психологія / Під редакцією В.В. Давидова. – М.: Педагогіка, 1991. – 420 с.
5. Григорович Л.А. Педагогика и психология. – М.: Гардарики, 2001. – 480 с.
6. Мар'єнко І.С. Основи процесу морального виховання школярів / І.С. Мар'єнко. – М.: Просвещение, 1980. – 183 с.